

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

REKABETÇİ SEKTÖRLER RAPORU

Hacı Dede Hakan KARAGÖZ

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

Eylül 2022

İÇİNDEKİLER

1	REKABET	2
2	REKABET GÜCÜNÜN ÖLÇÜLMESİNDE KULLANILAN ENDEKSLER	2
2.1	Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi (RCA)	2
2.1.1	Liesner Endeksi	2
2.1.2	Balassa Endeksi	3
2.1.3	Vollrath Endeksi	4
2.1.3.1	Nispi İhracat Avantajı Endeksi (RXA)	4
2.1.3.2	Nispi İthalat Nüfuz Endeksi (RMP)	5
2.1.3.3	Nispi Ticari Avantaj Endeksi (RTA)	7
2.1.3.4	Görelî Rekabet Gücü Endeksi (RC)	8
2.1.4	ASKÜ Endeksi	9
3	SONUÇ	10
4	KAYNAKÇA	12

1 REKABET

Rekabet, üstünlük sağlama amacı ile rakiplere karşı yürütülen yarışma etkinliklerinin bütünüdür. İşletmelerde kullanılan rekabet kavramı ise iki veya daha fazla işletmenin belirli bir tüketici grubunu hedefleyerek belirli bir üretime, hizmete ilişkin etkinlik ve verimliliğini artırarak rakiplerine üstünlük sağlamaya çalışmasıdır.

Rekabet gücü kavramı mikro ve makro ölçekli olarak ikiye ayrılır. Mikro ölçekli rekabet gücü kavramı işletmeler arasındaki rekabet ve bu rekabetin ulusal ve uluslararası piyasalara yansımaları ele alırken, makro ölçekli rekabet gücü ise ülkelerin uluslararası rekabetteki konumlarını esas alır.

Firma düzeyinde rekabet gücü, herhangi bir firmanın ulusal ya da küresel piyasalarda rakiplerine oranla daha düşük maliyette üretimde bulunabilme, ürünün kalitesi, sunulan hizmet ve ürünün çekiciliği gibi kriterler bakımından rakiplerine denk veya rakiplerinden daha üstün bir durumda olma, ayrıca yenilik ve icat yapabilme yeteneği olarak tanımlanabilir.

Ulusların rekabet gücü büyük oranda firmaların verimliliği ve üretkenliğinden kaynaklansa da rekabet gücünün süreklilik arz etmesi özellikle dış çevre ile etkileşimi gerektiren yenilikçiliğe bağlıdır. Piyasa dışı etkileşimlerin büyük bölümü ise devlet ekonomi politikaları ile yakından ilgili olmaktadır. Uluslararası rekabet gücü, makroekonomik değişkenlerin istikrarlılığıyla direkt olarak ilişki içerisindedir. Bu kapsamda, uluslararası rekabetin özellikle fiyat noktasında tespitinde döviz kuru, faiz, enflasyon ve işsizlik oranı gibi değişkenlerin de dikkate alınması gerekliliği önem arz etmektedir.

Ülkelerin ulusal/uluslararası rekabet gücü sıklıkla tartışılmakta olup, ülkelerin uluslararası rekabet güçlerini gösteren endekslerin başında Dünya Ekonomi forumu tarafından yıllık yayımlanan “Küresel Rekabet Endeksi” gelmektedir. Ancak çalışmamızda rekabet gücü göstergeleri olarak karşılaştırmalı üstünlükler endeksinin Türkiye ve Konya açısından incelenecektir.

2 REKABET GÜCÜNÜN ÖLÇÜLMESİNDE KULLANILAN ENDEKSLER

2.1 Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi (RCA)

2.1.1 Liesner Endeksi

Bir ülkenin diğer ülke veya ülke gruplarına karşı karşılaştırmalı üstünlüğünü belirlemenin, daha doğru bir ifade ile karşılaştırmalı üstünlükleri belirleyen fiyat ve fiyat dışı değişkenlerin, çok sayıda ülke ve çok sayıda ürün yönünden ölçülmesinin zorluğu nedeniyle, karşılaştırmalı üstünlüklerin hesaplanmasında, ticaret öncesi değil ticaret sonrası verilere dayalı hesaplama yapmak gerekli olmaktadır.

Bu yönde ilk adım Liesner (1958) tarafından atılmıştır. Liesner, yapmış olduğu çalışma ile karşılaştırmalı üstünlüğü ölçen ilk kişi olarak kabul edilmektedir. Formülü şu şekildedir:

$$LAKÜ = X_{ij} / X_{nj}$$

X_{ij}: i ülkesindeki j malı ihracatı

X_{nj}: ise, dünya j malı ihracatı

Liesner endeksine göre Türkiye'nin dünya ihracatından aldığı paya göre rekabetçilik açısından avantajlı ve dezavantajlı olduğu sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	Liesner
1	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	17,6969
2	11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, inülin, buğday gluteni	6,4235
3	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	6,3616
4	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	6,0700
5	60	Örme eşya	5,0627
93	79	Çinko ve çinkodan eşya	0,0834
94	46	Hasırdan, sazdan veya örülmeye elverişli diğer maddelerden mamuller, sepetçi ve hasırcı eşyası	0,0755
95	67	Hazırlanmış ince ve kalın kuş tüyleri ve bunlardan eşya, yapma çiçekler, insan saçından eşya	0,0433
96	97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	0,0427
97	45	Mantar ve mantardan eşya	0,0366

Liesner endeksine göre Konya'nın Türkiye ihracatından aldığı paya göre rekabetçilik açısından avantajlı ve dezavantajlı olduğu sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	Liesner
1	5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	25,516
2	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	24,023
3	4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	13,554
4	18	Kakao ve kakao müstahzarları	8,869
5	19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	6,136
90	53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	0,00020
91	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	0,00019
92	89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	0,00016
93	47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	0,00001
94	50	İpek	0,00000

2.1.2 Balassa Endeksi

Liesnar tarafından oluşturulan endeks, 1965 yılında Macar iktisatçı Bela Balassa tarafından geliştirilmiştir. Ballasa endeksi, ülkeler arasındaki ticarete göreceli olarak maliyetlerde olduğu kadar fiyat dışı faktörlerinde yansıttığın kabul eder. RCA endeksi genellikle malın ülke toplam ihracatı içindeki payının dünya toplam ticareti içindeki payına oranlanması ile ölçülür:

$$RCA_{ij} = \frac{X_{ij} / X_{it}}{X_{wj} / X_{wt}}$$

X_{ij}: i ülkesinin j malı ihracatı
X_{it}: Ülkenin toplam ihracatı
X_{wj}: Dünya j malı ihracatı
X_{wt}: Dünyanın toplam ihracatı

RCA ayrıntılı şekilde değerlendirilirse sonuç şu şekilde ortaya çıkar.

- AKÜ>4 ise güçlü,
- 2<AKÜ<4 ise orta,
- 1<AKÜ<2 ise zayıf ve

- $0 < AKÜ < 1$ ise de dış ticarete dezavantajlı karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir.

Buna göre Türkiye'nin güçlü düzeyde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ve dezavantajlı olduğu sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	Balassa
1	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	17,2465
2	11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, inülin, buğday gluteni	6,2600
3	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	6,1997
4	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	5,9155
5	60	Örme eşya	4,9339
93	79	Çinko ve çinkodan eşya	0,0812
94	46	Hasırdan, sazdan veya örülmeye elverişli diğer maddelerden mamuller, sepetçi ve hasırcı eşyası	0,0736
95	67	Hazırlanmış ince ve kalın kuş tüyleri ve bunlardan eşya, yapma çiçekler, insan saçından eşya	0,0422
96	97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	0,0416
97	45	Mantar ve mantardan eşya	0,0357

Balassa endeksine göre Konya'nın Türkiye ihracatından aldığı paya göre rekabetçilik açısından avantajlı ve dezavantajlı sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	Balassa
1	5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	18,144
2	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	17,083
3	4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	9,638
4	18	Kakao ve kakao müstahzarları	6,306
5	19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	4,363
90	53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	0,00015
91	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	0,00014
92	89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	0,00011
93	47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	0,00001
94	50	İpek	0,00000

2.1.3 Vollrath Endeksi

Balassa (1965) tarafından geliştirilmiş bulunan endeksin ihracat verilerinin çift sayımına neden olduğunu savunan Vollrath (1991) üç farklı ölçüm türetmiştir. Vollrath (1991) tarafından formüle edilen endeksler şu şekildedir:

2.1.3.1 Nispi İhracat Avantajı Endeksi (RXA)

Nispi İhracat Avantajı Endeksi (The Relative Export Advantage Index – RXA) belirli bir üründe herhangi bir ülkenin dünya piyasalarında sahip olduğu ihracat payının diğer bütün mallarda dünya ihracatında sahip olduğu paya oranı olarak tanımlanabilir. Endeksin bu özelliğinin amacı, ele alınan

ülkelerin ve malların toplam ihracatı (dünya) hesaplanırken dışta tutulmasına ve böylece ele alınan ülke ve malın iki defa hesaplama dâhil edilmesini engellemektedir.

$$RXA = \frac{X_{kt}^j / X_{j-kt}}{X_{kt}^{-j} / X_{-kt}^{-j}}$$

X_{jk} = k endüstrisinde j ülkesinin ihracatı
X_{j-k} = k endüstri haricindeki j ülkesinin toplam ihracatı
X_{-jk} = X_{jk} hariç k endüstrisinde dünya ihracatı
X_{-j-k} = X_{jk,t} ve X_{j-k,t} haricinde dünya toplam ihracatı

- RXA > 1: ürün veya kategoride ülkenin rekabet avantajını
- RXA < 1: tersini ifade eder

Türkiye, RXA açısından rekabet üstünlüğüne göre Dünya'da 45 sektörde rekabet avantajına sahiptir. Türkiye'nin rekabetçilikte avantajlı olduğu sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RXA
1	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	21,0425
2	11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, inülin, buğday gluteni	6,6637
3	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	6,6539
4	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	6,2634
5	60	Örme eşya	5,1934
41	74	Bakır ve bakırdan eşya	1,1946
42	32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	1,1751
43	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	1,1455
44	53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	1,0931
45	59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokunabilir mensucat, dokunabilir maddelerden teknik eşya	1,0649

Konya'nın RXA açısından rekabet üstünlüğüne göre Türkiye'de 23 sektörde rekabet avantajına sahiptir. Konya'nın rekabetçilikte avantajlı ve dezavantajlı olduğu sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RXA
1	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	24,273
2	5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	24,219
3	4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	11,428
4	18	Kakao ve kakao müstahzarları	6,979
5	19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	4,794
90	53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	0,00014
91	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	0,00013
92	89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	0,00011
93	47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	0,00001
94	50	İpek	0,00000

2.1.3.2 Nispi İthalat Nüfuz Endeksi (RMP)

Nispi İthalat Nüfuz Endeksi (The Relative Import Penetration Index – RMP), Nispi İhracat Avantajı Endeksi'ne oldukça benzerdir. Aralarındaki temel farklılık denklemde ihracat yerine ithalatın (M) yer alması ve tam tersi bir şekilde yorumlanmasıdır. Başka bir ifadeyle, Görelî İthalat Nüfuz Endeksi belli bir sektörün ithalatının ülke ithalatı içindeki payının, o sektörün dünyadaki

ithalatının dünya toplam ithalatındaki payına oranıdır. Eğer endeks değeri 1'den büyük ise rekabetçi dezavantajın, 1'den küçük ise rekabetçi avantajın göstergesidir. Endeksin yapısı şu şekildedir:

$$RMP = \frac{M_{kt}^j / M_{-kt}^j}{M_{kt}^{-j} / M_{-kt}^{-j}}$$

Mjkt = k endüstrisinde j ülkesinin ithalatı
Mj-kt = k endüstri haricindeki j ülkesinin toplam ithalatı
M-jkt = (Mjkt) hariç k endüstrisinde dünya ithalatı
M-j-kt = Mjkt ve Xj -k,t haricinde dünya toplam ithalatı

RMP değerinin 1'den küçük olması, ülkenin rekabetçi avantajını göstermektedir. Türkiye, RMP açısından rekabet üstünlüğüne göre Dünya'da 58 sektörde rekabet avantajına sahiptir. Türkiye'nin rekabetçilikte avantajlı ve dezavantajlı olduğu sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RMP
1	60	Örme eşya	0,9593
2	41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	0,9136
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	0,9041
4	81	Diğer adi metaller (tungsten, molibden, tantal, magnezyum, kobalt, bizmut, kadmiyum, vb.), sermetler, bunlardan eşya	0,8036
5	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	0,7986
54	4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	0,0887
55	97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	0,0459
56	2	Etlere ve yenilen sakatat	0,0408
57	16	Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları	0,0285
58	99	Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)	0,0255

Konya, RMP açısından rekabet üstünlüğüne göre Türkiye'de 34 sektörde rekabet avantajına sahiptir. Türkiye'nin rekabetçilikte avantajlı ve dezavantajlı olduğu sektörler şu şekildedir:

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RMP
1	10	Hububat	10,070
2	5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	6,859
3	18	Kakao ve kakao müstahzarları	6,770
4	51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı, at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	6,490
5	6	Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler, yumrular, kökler ve benzerleri, kesme çiçekler ve süs yaprakları	5,870
90	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	0,00028
91	53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	0,00008
92	46	Hasırdan, sazdan veya örülmeye elverişli diğer maddelerden mamuller, sepetçi ve hasırcı eşyası	0,00000
93	16	Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları	0,00000
94	2	Etlere ve yenilen sakatat	0,00000

2.1.3.3 Nispi Ticari Avantaj Endeksi (RTA)

Nispi Ticari Avantaj Endeksi (The Relative Trade Advantage Index – RTA), diğerlerine kıyasla daha karmaşık bir endekstir ve Nispi İhracat Avantajı Endeksi ile Nispi İthalat Nüfuz Endeksi arasındaki farka eşittir. Bu endeks ile ortaya konulan rekabet avantajı göreceli ihracat ve ithalat avantajlarının önemi ile ağırlıklandırılan bir göstergedir. Böylece ilgili malın ihraç veya ithaline ilişkin çok küçük değerlerin endeks üzerinde etkili olması söz konusu olmamaktadır.

Pozitif bir değer rekabetçi avantaja, negatif bir değer ise dezavantaja karşılık gelir. Buna göre endeks şu şekilde ifade edilebilir:

$$RTA = RXA - RMP$$

Türkiye'nin RTA değerlerine bakıldığında; 52 sektörde rekabetçi avantaja sahipken 44 sektörde rekabetçi dezavantaja sahip olduğu görülmektedir. RTA verilerine göre Türkiye'nin en avantajlı olduğu sektör 57 kodlu Halılar sektörü iken en dezavantajlı olduğu sektör 53 kodlu dokumaya elverişli lifler sektörüdür.

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RTA
1	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	20,77
2	11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, inülin, buğday gluteni	6,05
3	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	5,95
4	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	5,16
5	60	Örme eşya	4,23
93	10	Hububat	-1,88
94	52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	-2,23
95	78	Kurşun ve kurşundan eşya	-2,96
96	79	Çinko ve çinkodan eşya	-4,35
97	53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	-4,89

Konya'nın RTA değerlerine bakıldığında; 65 sektörde rekabetçi avantaja sahipken 29 sektörde rekabetçi dezavantaja sahip olduğu görülmektedir. RTA verilerine göre Türkiye'nin en avantajlı olduğu sektör 63 kodlu silah ve mühimmat sektörü iken en dezavantajlı olduğu sektör 10 kodlu hububat sektörüdür.

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RTA
1	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	23,907
2	5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	17,360
3	4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	10,798
4	19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	4,684
5	46	Hasırdan, sazdan veya örülmeye elverişli diğer maddelerden mamuller, sepetçi ve hasırcı eşyası	2,255
90	23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	-4,626
91	1	Canlı hayvanlar	-4,704
92	47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	-5,147
93	6	Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler, yumrular, kökleri ve benzerleri, kesme çiçekler ve süs yaprakları	-5,833
94	10	Hububat	-8,444

2.1.3.4 Görelî Rekabet Gücü Endeksi (RC)

RC endeksi, bir ülke veya malın karşılaştırmalı üstünlüğünü daha iyi yansıtmaktadır. Diğer yandan RTA ise belli bir mal grubunun ya da endüstrinin açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğünde, ihracat ve ithalatın üstünlüklerinin görelî katkısını ölçme potansiyeline sahiptir. Bu üç endeks birlikte ele alındığında Vollrath, RXA endeksinin pratikte daha yaygın kullanıldığını kabul etmektedir. Endeks aşağıdaki gibi gösterilmektedir.

$$RC_{ij} = Ln(RXA_{ij}) - Ln(RMA_{ij})$$

J ülkesinin i malında görelî rekabet üstünlüğü endeksini gösterir.

Kaynak: Bülent Altay ve Koray Gürpınar

RC Endeksi, RTA endeksi formülünün logaritmalarının alınmış halidir. Buna göre Türkiye 52 sektörde rekabetçi avantaja sahipken 45 sektörde dezavantaja sahiptir. Türkiye'nin en rekabetçi olduğu sektör halıcılık iken en az rekabetçi olduğu sektör ise çinko eşya sektörü olmuştur.

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RC
1	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	4,36
2	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	3,06
3	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	2,86
4	63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	2,62
5	2	Etler ve yenilen sakatat	2,62
93	78	Kurşun ve kurşundan eşya	-2,06
94	10	Hububat	-2,10
95	80	Kalay ve kalaydan eşya	-2,20
96	47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	-2,47
97	79	Çinko ve çinkodan eşya	-4,01

Konya, 35 sektörde rekabetçi avantaja sahipken 55 sektörde dezavantaja sahiptir. Konya'nın 66 şemsiye sektörü en rekabetçi sektörü iken odun hamurları sektörü en az rekabetçi olduğu sektörü göstermektedir.

S.	Sektör Kodu	Sektör Adı	RC
1	66	Şemsiyeler, güneş şemsiyeleri, bastonlar, iskemle bastonlar, kamçılar, kırbaçlar ve bunların aksamı	7,456
2	65	Başlıklar ve aksamı (şapka, kasket, koruyucu başlıklar vb.)	4,826
3	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	4,654
4	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	4,196
5	97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	3,932
86	1	Canlı hayvanlar	-5,353
87	81	Diğer adi metaller (tungsten, molibden, tantal, magnezyum, kobalt, bizmut, kadmiyum, vb.), sermetler, bunlardan eşya	-5,674
88	99	Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)	-6,005
89	41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	-6,012
90	47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	-13,764

2.1.4 ASKÜ Endeksi

Rekabet gücünün belirlenmesinde kullanılan en yaygın ikinci yöntem ise AKÜ yönteminin geliştirilip elde edilen Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlükler (ASKÜ) endeksidir. ASKÜ endeksi şu şekilde ifade edilmektedir.

$$ASKÜ = \frac{AKÜ - 1}{AKÜ + 1}$$

- 1 < ASKÜ < +1
- + ise sektörde rekabet gücüne sahip
- ise sektörde rekabet dezavantajına sahip

ASKÜ endeksi -1 ile +1 arasında bir değer almaktadır. Eğer endeks değeri pozitif ise ülke o üründe karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Eğer endeks değeri negatif ise ülke o ürünün ticaretinde karşılaştırmalı dezavantaja sahiptir.

Rekabet gücünün belirlenmesinde kullanılan çalışmadaki son yöntem de Ticaret Dengesi Endeksi (TDE)'dir. Lafay tarafından geliştirilen bu endeks ülkenin ilgili üründe veya fasılda net ihracatçı /net ithalatçı olup olmadığını belirlemek için kullanılmaktadır.

$$TDİ = \frac{X_{ij} - M_{ij}}{X_{ij} + M_{ij}}$$

- TDİ endeks değeri -1 ile +1 değeri arasında bir değer almaktadır.
- TDİ değeri pozitif ise ülke net ihracatçı, negatif ise ülke net ithalatçı, 0 ise ülkenin ihracat ve ithalat değerlerinin birbirine eşit olduğu söylenir.

Ayrıca rekabet gücünün ölçülmesinde kullanılan ikinci ve üçüncü yöntem olan ASKÜ ve TDİ ile sanayi sektörünün üretim haritası oluşturulmaktadır. Üretim haritası A, B, C, D olarak dört gruptan oluşmaktadır. Bu grupların anlamları ise;

	TDİ < 0	TDİ > 0
ASKÜ > 0	Karşılaştırmalı Üstün Net İthalatçı	Karşılaştırmalı Üstün Net İhracatçı
ASKÜ < 0	Karşılaştırmalı Dezavantaj Net İthalatçı	Karşılaştırmalı Dezavantaj Net İhracatçı

Türkiye'nin verilerine bakıldığında; 97 sektörün 45'inde açıklanmış simetrik karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Ayrıca bu sektörlerin 13'ünde net ithalatçı iken 32'sinde net ihracatçı durumundadır.

Türkiye'nin açıklanmış simetrik karşılaştırmalı üstünlük açısından dezavantajlı sektör sayısı 52'dir. Bu sektörlerin 37'sinde net ithalatçı 15'inde ise net ihracatçı durumundadır.

	TDİ < 0	TDİ > 0	Toplam
ASKÜ > 0	13 Sektör	32 Sektör	45 Sektör
ASKÜ < 0	37 Sektör	15 Sektör	52 Sektör
Toplam	50 Sektör	47 Sektör	97 Sektör

Yukarıdaki tabloya göre her bölmede ilk 3 sektör yer almaktadır.

	TDİ < 0	TDİ > 0
ASKÜ > 0	52 Pamuk 54 Sentetik filament 72 Demir-çelik	57 Halılar 11 Değirmencilik Ürünleri 25 Tuz
ASKÜ < 0	35 Albüminoid madde 84 Kazan-makinalar 81 Diğer adi metaller	3 Balık 21 Gıda Müstahzar 5 Hayvansal ürünler

Konya'nın verilerine bakıldığında; 94 sektörün (3 sektörde veri bulunmuyor) 22'sinde açıklanmış simetrik karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Bu sektörlerin 18'inde net ihracatçı iken 4'ünde net ithalatçıdır.

Türkiye'nin açıklanmış simetrik karşılaştırmalı üstünlük açısından dezavantajlı sektör sayısı ise 72'dir. Bu sektörlerin 32'sinde net ithalatçı 40'ında ise net ihracatçı durumundadır.

	TDİ < 0	TDİ > 0	Toplam
ASKÜ > 0	4 Sektör	18 Sektör	22 Sektör
ASKÜ < 0	32 Sektör	40 Sektör	72 Sektör
Toplam	36 Sektör	58 Sektör	94 Sektör

Yukarıdaki tabloya göre her bölmede ilk 3 sektör örnek olarak tabloda yer almaktadır.

	TDİ < 0	TDİ > 0
ASKÜ > 0	51 Yapağı-yün 10 Hububat 82 Adi metalden aletler	5 Diğer Hayvansal Ür. 93 Silah-mühimmat 4 Süt ürünleri
ASKÜ < 0	39 Plastik 38 Muhtelif kimyasal 31 Gübreler	15 Katı-sıvı yağlar 26 Metal cevheri 30 Eczacılık ür.

3 SONUÇ

Konya'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüklerine göre rekabetçi avantajı Vollrat'ın endeksi baz alınarak hesaplanmıştır. Bunun nedeni Vollrath'ın hesaplamalarında ihracatın yanı sıra ithalat verilerine de yer vermesi ve çift sayıma engel olmasıdır. Bu kapsamda sektörlerin çıkan puanları aşağıdaki skalaya göre değerlendirilmiş ve sektörlerle göre rekabetçi durumları çıkarılmaya çalışılmıştır.

- $AKÜ > 4$ ise güçlü,
- $2 < AKÜ < 4$ ise orta,
- $1 < AKÜ < 2$ ise zayıf ve
- $0 < AKÜ < 1$ ise de dış ticarete dezavantajlı karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir.

Konya'nın güçlü rekabetçi olduğu sektörler

S. Kodu	Sektör Adı	RC Skoru
66	Şemsiyeler, güneş şemsiyeleri, bastonlar, iskemle bastonlar, kamçılar, kırbaçlar ve bunların aksamı	7,4560
65	Başlıklar ve aksamı (şapka, kasket, koruyucu başlıklar vb.)	4,8262
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	4,6540
93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	4,1962

Konya'nın orta düzeyde rekabetçi olduğu sektörler

S. Kodu	Sektör Adı	RC Skoru
97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	3,9318
78	Kurşun ve kurşundan eşya	3,8786
19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	3,7730
30	Eczacılık ürünleri	3,4358

95	Oyuncaklar, oyun ve spor malzemeleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı	3,3786
3	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	3,2643
9	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	3,0983
4	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	2,8976
64	Ayakkabılar, getrler, tozluklar ve benzeri eşya, bunların aksamı	2,6627
91	Saatler ve bunların aksam ve parçaları	2,2924
22	Meşrubat, alkollü içkiler ve sirke	2,1800

Konya'nın zayıf düzeyde rekabetçi olduğu sektörler

S. Kodu	Sektör Adı	RC Skoru
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	1,9738
20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	1,9290
21	Yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve hülusalari, çay hülusalari, mayalar, soslar, diyet mamaları, vb.)	1,5304
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	1,4041
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	1,2984
5	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	1,2616
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	1,2226
92	Müzik aletleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı	1,0482

Konya'nın rekabetçilikte dezavantajlı olduğu ilk 5 sektör

S. Kodu	Sektör Adı	RC Skoru
1	Canlı hayvanlar	-5,3526
81	Diğer adi metaller (tungsten, molibden, tantal, magnezyum, kobalt, bizmut, kadmiyum, vb.), sermetler, bunlardan eşya	-5,6737
99	Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)	-6,0054
41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	-6,0119
47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	-13,7641

Sonuç olarak, çalışmamızda toplam 7 tane endeks üzerinde çalışılmıştır. Bu kapsamda tüm endekslerde rekabetçi avantaja sahip sektörler şu şekilde ortaya çıkmıştır:

- 5 Diğer hayvansal menşeli ürünler
- 18 Kakao ve müstahzarları
- 76 Alüminyum ve alüminyum eşya
- 84 Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler.

4 KAYNAKÇA

- Şahinli, Mehmet Arif, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi: Türkiye Pamuk Endüstrisi Üzerine Bir Uygulama; SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi
- Gül Ertan Özgüzer, Türkiye'nin İhracatının Yapısı ve Teşvik Politikaları, International Journal of Public Finance, Vol.5, No.1, pp. 127-143.
- B. Ali EŞİYOK, Türkiye Ekonomisinin Rekabet Gücündeki Gelişmeler ve Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Dış Ticaretin Yapısı, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2007 Cilt: 44 Sayı:514
- Erkekoğlu Hatice ve Koçer, Emre, Türkiye ile Mısır Serbest Ticaret Anlaşmasının Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkileri: İhracatta Uzmanlaşma (Es) Endeksi Uygulaması, Abant Sosyal Bilimler Dergisi, 2022, 22(2): 938 – 950.
- Mutlu YILMAZ ve Elif GÜNEREN GENÇ, “Gıda Ürünleri ve İçecek” Sektörünün, Balassa (Akü) Endeksine Göre Analiz, Journal of Business, Innovation and Governance, 2021; 4(2): 194 – 213.
- Ersin, Engin, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Yaklaşımına Göre Türkiye Oluklu Mukavva Ambalaj Sektörünün Rekabet Gücü, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans tezi, Kasım 2013.
- Birol Erkan, Türkiye'nin Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü İhracatında Uluslararası Rekabet Gücünün Belirlenmesi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt/Vol.: 13 - Sayı/No: 1 (93-110).
- Oğuz Kara, Özkan Şahin, İlter BEKAR, Bekir KAYACAN, Endüstriyel Ağaç ve Ahşap Ürünleri Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Analizi: Türkiye Örneği, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 15, Yıl 15, Sayı 1, 2019
- Güçgeldi BASHİMOV, Orta Asya Ekonomilerinin Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründeki Uluslararası Rekabet Gücü, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi Cilt 5, Sayı 2, 2017, ss.23-33
- Serkan Dilek ve Ali Konak, Kuzey Afrika Ülkelerinin İthalatında Kaynak Ülke Çeşitlendirmesinin Yoğunlaşma Oranı ve Herfindahl-Hirschman Endeksi Aracılığıyla Ölçümü, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2022, 18(1), 1-16.
- Haluk Yergin, Türkiye ve AB (15) Ülkeleri Arasında Gümrük Birliği'nin “Makine ve Ulaştırma Araçlarında” Endüstri-İç Ticarete Etkisi ve Alternatif Endeksle Karşılaştırılması, Uluslararası Akademik Birikim Dergisi Yıl: 2022, Cilt: 5, Sayı:2, ss.64-75
- Erdem Ateş, Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması Üzerine İktisadi Bir Değerlendirme, Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (Rcep) Anlaşması Üzerine İktisadi Bir Değerlendirme, Doğu Asya Araştırmaları Dergisi, 5(9), s.44-70
- Ercan, Yaşar, Dış Ticarete Uluslararası Mal ve Piyasa Çeşitlendirmesi: Seçilmiş Ülkeler İçin Kümeleme Analizi, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi Yıl: 2019, Cilt: 7, Sayı: 2, s. 85-106
- Sabri AZGÜN ve Abdullah TAKIM, Türkiye'nin Dış Ticaretinde Mal ve Ülke Yoğunlaşması
- Onur Baransel Yardımcıel, Türkiye Mücevherat Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücünün Analizi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2021
- Serdar Alper, İhracat Performansı ile Uluslararası Rekabet Gücünün Yapısal Belirleyicileri Arasındaki İlişki: Oecd ve Brıç Ülkeleri Uygulaması, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2014.
- Sanayi Sektöründe Rekabet Gücünün Ölçümü: Türkiye Örneği, Hayrettin KESKİNGÖZ, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi, 2018, 53 (3) :865-880.
- Murat KOC ve Onur Basar OZBOZKURT, Ulusların Rekabet Üstünlüğü ve Elmas Modeli Üzerine Bir Değerlendirme, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi Cilt 2, Sayı 3, 2014, ss.85-91.
- Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerine Bir Uygulama, Bülent ALTAY ve Koray GÜRPINAR, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X ,S I, 2008)